

**Концепція розвитку
Центрального парку культури та відпочинку імені Лесі Українки
(РОБОЧІ МАТЕРІАЛИ! ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЙ!)**

Преамбула

Концепція розвитку Центрального парку культури та відпочинку імені Лесі Українки – це стратегічний документ, який визначає базові напрямки, тенденції, перспективи та пріоритети функціонування території на найближчі 7—10 років.

Створення документу розпочалось в січні 2016 року із розпорядження міського голови. На першому етапі над документом працювала робоча група у складі представників виконавчих органів та структурних підрозділів, дотичних до тематики (екологія, благоустрій, туризм, спорт, міжнародне співробітництво, архітектура).

Перша зустріч робочої групи відбулась у лютому. Учасників та громадськість було ознайомлено про існуючі на той момент ідеї, напрацювання, стратегії та інші матеріали стосовно парку. Наступним етапом було проведення опитування серед мешканців міста щодо їхнього бачення розвитку парків. Паралельно із цим відбувались тематичні робочі зустрічі для розкриття окремих аспектів діяльності парку (підприємницька діяльність, екологія, озеленення, спорт, фізична культура, мистецтво та культура).

Після збору відповідної інформації, пропозицій та зауважень було підготовлено текст концепції, доповнений пізніше графічними матеріалами та схемами.

У першому розділі Концепції описуються загальні принципи побудови документу, визначаються основні завдання, представлений свот-аналіз.

Другий розділ концепції описує функціональне зонування території парку. Пропонується розділити весь парк на сектори, кожен з яких нести певну функцію. Кожна функціональна зона описана.

Третій розділ концепції описує інфраструктуру парку. Сюди входять екологічна ситуація, благоустрій, дорожньо-транспортна інфраструктура, освітлення, парковки, в'їзди, виїзди, комунікації, торгівля тощо.

Четвертий розділ «Додатки» містить у собі карто-схеми, які візуалізують пропозиції, викладені у попередніх розділах, а також таблицю пріоритетів із конкретними завданнями по кожному напрямку.

Під час підготовки документу використано досвід інших міст у відповідній роботі, зокрема: Одеса, Вінниця, Жешув, Люблін.

РОЗДІЛ I. Методологія

Центральний парк культури та відпочинку був заснований 1964 році. Вся територія парку займає 75 га. В цю площу входять також території зоопарку, атракціонів та заказника «Пташиний гай». Парк розташований в центральній частині міста. З півночі парк омивається річкою Стир, з півдня обмежений вулицею Глушець. Зі сходу територія парку межує з приватним сектором та старим ринком.

Парк проектувався як єдиний архітектурний комплекс із площею та оглядовим майданчиком на проспекті Волі. Являє собою завершений архітектурний комплекс.

Територія парку має розвинену мережу алей та доріжок (близько 10 км), більшість з яких мають тверде покриття. Особливістю парку є те, що він знаходиться в низовій та заболоченій місцевості. Для підтримки гідрологічного балансу було збудовано дамбу, сітку меліоративних каналів та насосну станцію. Завдання цієї системи – підтримувати потрібний рівень води в каналах парку та здійснювати циркуляцію води.

Ідея функціонування парку полягала у забезпеченні культурно-масової, просвітницької, фізкультурно-оздоровчої та естетичної функцій.

Центральний парк – це

Місце відновлення сил, об'єкт рекреації

Засіб комунікації, елемент формування соціального капіталу

Місце покращення здоров'я

Засіб збереження природи

Головні принципи формування Концепції:

- зберегти базову функцію території – парк культури та відпочинку
- відновити існуючу структуру території, забезпечити екологічність та збалансованість у розвитку парку
- відпочинок та рекреація в парку мають доповнювати його екологічну структуру, заходи та способи відпочинку мають відповідати природній обстановці
- створення нових об'єктів, атракцій, функціональних зон має здійснюватись або на існуючих об'єктах чи територіях, або на нових із найменшим втручання в природну структуру, тобто мають бути вписаними, або доповнювати існуючий ландшафт
- діяльність та інфраструктура парку мають забезпечувати виховання та освітню функцію в частині ставлення людини до природи, пропаганда здорового способу життя
- територія та всі об'єкти парку мають бути доступними для різних цільових груп, в тому числі для мало мобільних груп населення

«Фішка» парку

Розташування парку в низинній заболоченій місцевості є проблемою, оскільки потребує великих інвестицій для підтримки меліоративної системи. Але водночас наявність великої кількості води та каналів у парку може стати «родзинкою» місця, якою парк може виділитись із поміж сотень інших українських чи закордонних парків. Для цього потрібно не лише налагодити роботу по утриманню гідротехнічних споруд, а й наповнити їх додатковими атракціями. Такий підхід дозволить не долати перетворити у перевагу. Крім того, розширення мережі меліоративних каналів та їх постійна підтримка забере потребу у підсипці великої кількості ґрунту для підтримки мікроклімату території.

SWOT-аналіз

Сильні сторони Зручне місце розташування, центр, близькість до міських об'єктів (маркетинг) Велика територія, перспективний простір для реалізації різних ідей (зонування) Сформована структура, мережа доріжок, алей, каналів, частково функціональних зон (зонування) Рівна поверхня, доступність для маломобільних груп (інфраструктура) Прив'язка до видатної особистості краю Лесі Українки (маркетинг) Багато зелених територій, пріоритет для збереження природності та екологічності (природність)	Слабкі сторони Слабка інфраструктура, відсутність громадських туалетів, комунікацій (інфраструктура) Задовільний стан території та об'єктів, зношені атракціони/обл.аднання, зарості (інфраструктура, менеджмент) Великі витрати на утримання, малі фінансові можливості для залучення коштів у розвиток Мала кількість розваг для широкої аудиторії (зонування) Відсутня система управління парком (менеджмент) Недостатньо використовується в діяльності парку близькість до річки та наявність водних каналів (зонування, інфраструктура)
Можливості Розвинути потенціал для туристичного розвитку (зонування) Розширення способів та місць для проведення масових або тематичних заходів (зонування) Розвинути індустрію розваг, наповнити парк сучасними атракціонами та інтерактивними розвагами (зонування) Забезпечити доступність різних цільових груп, в тому числі мало мобільних (інфраструктура)	Загрози Підтоплення окремих територій парку, сирість та дискомфорт для рослин та відвідувачів (інфраструктура) Нерівномірна концентрація людей по території парку (зонування) Зменшення інтересу до парку у зв'язку з непрямою конкуренцією (відеоігри, розважальні центри) (менеджмент, маркетинг) Близькість базару, потенціал для експансії базару на територію парку (зонування) Чітко виражена сезонність в діяльності парку (зонування)

Завдання:

1. Розробити та реалізувати план зонування території, створити нові об'єкти, забезпечити відповідність функцій зонам, ініціювати розробку проектів по кожній зоні чи сектору
2. Покращити інфраструктуру парку, екологічний стан, благоустрій, забезпечити доступність території, належний стан елементів благоустрою та зелених насаджень, підтримувати потрібний мікроклімат.
3. Вдосконалити систему менеджменту, фінансування та маркетингу території, забезпечити створення та роботу адміністрації парку, організувати взаємовідносини між бізнесом та КП, створити нові послуги, організувати рух транспорту.

РОЗДІЛ II. Управління парком та фінансування

Для управління парками в 2011 році було створено Комунальне підприємство «Парки та сквери міста Луцька». Як показує практика на даному етапі дане КП працює переважно як підрядник, а не обслуговуюча, чи тим більше управляюча, організація.

1. Утримання.

Утримання секторів парку відбуватиметься за трьома напрямками. Для якісного утримання потрібно розробити схему санітарної очистки та озеленення парку, в якій має бути передбачено чіткі параметри робіт для кожної сектору.

1) Утримання силами КП «Парки і сквери».

Формула «замовник – підрядник» не задовольнить всі потреби парку, адже така велика і складна територія потребує постійного оперативного втручання (щось відремонтувати, щось підлатати, щось підкосити, щось привезти/розгрузити). Пропонується затвердити в структурі КП «Парки та сквери» **окремих штатний розпис**, в якому передбачити 5 ставок технічного персоналу. Така кількість людей дозволить забезпечити наявність одночасно в парку щонайменше 3-х працівників щодня. В плані обслуговування парку на рік має бути передбачено і перелік секторів, які будуть утримуватись силами цих 5-ти-х людей. Площа територій, яка утримується за рахунок персоналу не повинна перевищувати 10 га.

2. Закріплені за підприємствами території

Території, які закріплені для утримання за підприємствами, організаціями та установами міста, мають утримуватись впродовж року по встановленому переліку робіт та графіку їх виконання. Всі умови мають бути прописані в меморандумі про співпрацю і підписані з КП.

В теперішній ситуації модель утримання окремих територій функціонує, але все відбувається хаотично, не прозоро та з відсутністю будь-яких правил. В цій частині діяльності парку є три проблеми: 1) параметри допомоги підприємствами парку не регламентовані. Не закріплені конкретні площі, не встановлені розміри ділянок для утримання; 2) будь-які роботи підприємствами по утриманню парку не відображаються в публічному просторі, тобто про наявність чи відсутність таких робіт на громадських територіях відома лише малому сегменту мешканців; 3) немає юридичної можливості примусити підприємців утримувати парк, тобто вони роблять це добровільно, а значить організувати цей процес якісно досить не просто.

В якості рішення пропонується розробити декларативний документ під назвою «меморандум соціальної відповідальності», в якому підприємці, що мають тимчасові споруди в парку, візьмуть на себе конкретні зобов'язання щодо утримання визначених територій та мінімальних параметрів їх утримання. Вся інформація про кожен ділянку, яка утримується підприємствами, буде розміщена в електронному журналі обліку, який в свою чергу буде опублікований в інтернеті. З іншого боку, підписантом меморандуму буде Комунальне підприємство «парки та сквери», яке візьме на себе конкретні зобов'язання щодо підтримки розвитку закладів харчування в парку.

Для об'єктивного розподілу зобов'язань щодо утримання парку між підприємствами, пропонується запровадити формулу співвідношення площі, на якій працює підприємець, до площі, які він має утримувати. В залежності від типу тимчасової споруди пропонується наступна пропорція:

1 кв м літнього майданчика – 0,01 га території

1 кв м тимчасової споруди (або споруди) – 0,02 га території

1 кв м торгівельного лотка – 0,05 га території.

Згідно з існуючою схемою розміщення тимчасових споруд відповідна формула дозволить забезпечити утримання парку на площі до 10 га. Мінімальний об'єм робіт по утриманню території буде включати косіння (не менше трьох разів на рік), видалення підліску, прибирання сухих гілок, вивезення трави, гілок, листя. За бажанням підприємець може збільшити або площу, або об'єм робіт.

Якісне чи неякісне виконання взятих на себе зобов'язань буде враховуватись під час прийняття рішення щодо продовження парпорту привязки.

3. Утримання за кошти бюджету міста

Всі інші сектори парку, які не потрапити в перші два пункти повинні утримувати за кошти бюджету міста за договором підяду. Кошти на це ідуть як дотація на утримання парку на Комунальне підприємство, а підприємство в свою чергу проводить електронні торги на замовлення послуг на кожен сектор, або кілька секторів.

Якщо від загальної площі парку відняти території, які утримуються балансоутримувачами (або орендарями), територію Пташиного гаю, а також території, які будуть утримуватись силами підприємців, то в парку (на умовах підяду) залишається для утримання приблизно 30-35 га.

До територій, які перебуватимуть на балансі, або в оренді, в інших організацій відносимо: зоопарк + перспективний сектор (балансоутримувач – КП «Зоопарк»), спортивне ядро (балансоутримувач – КП «Спорт для всіх»), атракціони (орендар), садово-городня зона (орендар), заказник Пташий гай (об'єкт ПЗФ, відповідальний відділ екології)

2. Адміністрація парку

Така структура як парк із 75 гектарами території має мати адміністратора. Це людина, яка відповідатиме за всю роботу парку, починаючи від технічного утримання, закінчуючи підтримкою в організаціях заходів. Основні функції адміністратора: моніторинг ситуації в парку, координація роботи технічного персоналу, підприємців, орендарів, робота над документами (програми, договори, меморандуми, акти), допомога в організації заходів тощо. Посада адміністратора має бути включена в штатний розпис, який фінансується за кошти бюджету міста.

З метою якісної підготовки парку до діяльності в 2017-му році пропонується створити ставку адміністратора парку з січня 2017-го року.

Технічне обслуговування парку мають забезпечити 5 працівників. Графік їх роботи має бути побудований таким чином, що постійно в парку може знаходитись одночасно 3 людини. Основна функція технічного персоналу – утримання території в належному стані (косіння, стрижка, розчистка, поточний ремонт, прибирання тощо).

Для забезпечення функціонування парку планується створити дві посади з січня 2017, і дві посади з березня і одну посаду з червня 2017 року.

3. Фінансування

Основна стаття доходів – дотація з міського бюджету. Дотація матиме цільовий характер і спрямовуватиметься на утримання персоналу парку, утримання територій парку, та заходи із розвитку згідно цільової програми.

Надходження від оренди землі. Йдеться насамперед про територію під атракціонами та під садово-городню зону, яку планується відвести на КП «Парки і сквери» і здати в довготривалу оренду для залучення інвестора. Значно меншими, але важливими надходженнями до бюджету парку залишатимуться платежі підприємців, які встановили тимчасові споруди, на прибирання території. Незначними додатковими надходженнями парку можуть стати дозволи на здійснення тимчасової торгівлі, а також додаткові послуги в частині організації заходів. Всі ці надходження йтимуть на закупівлю витратних матеріалів та дрібні поточні витрати парку.

Одним із завдань адміністрації парку буде пошук додаткових джерел заробітку та фінансування парку.

Частка співфінансування з міського бюджету в утриманні парку має складати 80%, а в розвитку – не більше 50%. Інші (20% або 50%) – це зароблені кошти, або ресурси від спонсорів, благодійників, грантодавців та інвесторів.

РОЗДІЛ III. Функціональне зонування

1. Ландшафтна зона (зона тихого відпочинку та прогулянок)
 - 1.1. Ландшафтна територія
 - 1.2. Екологічна територія
 - 1.3. Територія для виходу собак
2. Культурно-мистецька зона (зона культурно-масових та культурно-просвітницьких заходів)
 - 2.1. Територія інтелектуальних ігор та розваг
 - 2.2. Мистецька територія
 - 2.3. Атракціони
 - 2.4. Ристалище (фестивальна територія)
3. Спортивна зона (культурно-оздоровча зона)
 - 3.1. Сектор «Спортивне ядро»
 - 3.2. Сектор «Спартак»
 - 3.3. Сектор паркових розваг
4. Дитяча зона
 - 4.1. Існуюча
 - 4.2. Перспективна
5. Зоопарк
 - 5.1. Існуюча
 - 5.2. Перспективна
6. Прибережна зона
7. Зона пікніків
8. Об'єкти парку

1. Ландшафтна зона (зона тихого відпочинку та прогулянок)

1.1. Ландшафтна територія

Функції: пасивний відпочинок

Площа:

Рекомендовано: прорідження території (видалення хворих та пошкоджених дерев), косіння та розчистка, підсипка ґрунту, підсіювання трави, впорядкування існуючих та створення існуючих меліоративних каналів, облаштування доріжок з використанням дерева, або м'якої підсипки (дрібного щебеню або відсіву), встановлення садово-паркових скульптур, створення місць відпочинку.

Заборонено: будівництво, облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруківки, асфальту або бетону, здійснення торгівлі та надання послуг, проведення заходів.

!!! Будь-які роботи, пов'язані з розвитком ландшафтної зони (крім розчищення порослі, аварійних дерев та косіння) мають відбуватись за попередньо розробленим ландшафтним планом території.

Ландшафтна зона – найбільша територія парку. Ці території повинні стати добре облаштованими та доглянутими місцями. Вони можуть використовуватися для індивідуального дозвілля – прогулянок, читання, зустрічей, спостережень за природою. Необхідно подбати про якісне трав'яне покриття на всій території прогулянкової зони для максимально ефективного використання території. Такі зони повинні мати звукові бар'єри, які не пропускать шум із центру міста та вул. Глушець, а також з інших частин парку, де проводяться масові заходи, звучатиме музика тощо. Необхідне більше трасування зон тихого відпочинку, що дозволить створити додаткові маршрути для прогулянок та затишні місця для відпочинку. Окремо потрібно організувати роботу над ландшафтним дизайном зони тихого відпочинку. В зонах тихого відпочинку не повинні працювати розважальні заклади, заклади харчування, не повинно відбуватися масових заходів.

Ландшафтна територія має бути максимально привабливою для перебування, а не лише споглядання.

1.2. Екологічна зона

Функції: пасивний відпочинок, екологічна, освітня, рекреаційна, виховна

Площа:

Рекомендовано: підсадка цінних порід дерев та рослин, збільшення кормової бази для птахів, косіння та розчистка, облаштування доріжок з використанням природних матеріалів, встановлення вказівників та інформаційних пунктів.

Заборонено: будівництво, облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруку, асфальту або бетону, здійснення торгівлі та надання послуг, масове вирубування.

Зараз екологічний заказник «Пташиний гай» не виконує (або недостатньо виконує) свою орнітологічну функцію. Причиною стало надмірне заболочення, внаслідок якого більшість дерев були пошкоджені і з часом видалені. Ідея полягає в тому, щоб зберегти основну функцію цієї території, а саме збереження біорізноманіття. При цьому на основі екологічної експертизи змінити завдання заказника відповідно до особливостей території, на якій він знаходиться. Для цього потрібно дослідити місце на предмет збереження чи розвитку на ній об'єктів рослинного чи тваринного світу і забезпечити його сталий розвиток.

1.3. Територія для вихулу собак

Функції: створення комфортного середовища для власників собак

Площа:

Межі: територія має бути огороженою парканом

Дозволено: прорідження території, видалення чагарників чи перестиглих дерев, встановлення декоративних елементів чи паркових скульптур, земляні роботи (згідно проекту), встановлення смітників, лавок та обладнання для дресирування тварин, організація тематичних заходів.

Заборонено: встановлення тимчасових споруд, здійснення комерційної діяльності, будівництво.

На території парку пропонується облаштувати одну зону для вихулу собак. Зараз ця територія являє собою розчищений, впорядкований, але мало відвідуваний лісо-парковий фрагмент. Територія обмежена парковими каналами, що робить її досить ізольованою від решти парку. На території відсутні будь-які споруди чи об'єкти інфраструктури. Сьогодні парк є місцем, де велика частина власників тварин вихулюють своїх домашніх улюбленців. Для задоволення потреб собак та збереження чистоти і безпеки у парку існує потреба створення огорожених майданчиків для вихулу собак.

Створення такої зони дозволить реалізувати одну із важливих потреб громади у поводженні з домашніми тваринами. При цьому повністю збережеться природне ландшафтне наповнення даної території. На території для вихулу домашніх тварин необхідно встановити смітники для відходів. Також такі смітники необхідно встановити на алеях, які ведуть до майданчика для вихулу тварин. Спершу для вироблення позитивного навику прибирання за тваринами слід подбати про наявність у вільному доступі пакетів для екскрементів, а також соціальну рекламу на тему прибирання та культури поводження із тваринами. Для повноцінного функціонування на території для вихулу собак потрібно буде облаштувати технічні засоби для розваг та тренувань тварин.

Наявність такої зони дасть можливість створити цивілізовані обмеження щодо вихулу собак на іншій території парку.

2. Культурно-мистецька зона (зона культурно-масових та культурно-просвітницьких заходів)

2.1. Територія інтелектуальних ігор та розваг

Функції: відпочинок та розваги дітей середнього та старшого шкільного віку, заохочення до науки, проведення масових заходів

Площа:

Рекомендовано: прорідження території (видалення хворих, перестиглих дерев), косіння та розчистка, підсипка ґрунту, підсіювання трави, облаштування доріжок та площадок з використанням дерева, або м'якої підсипки (дрібного щебеню або відсіву), встановлення ігрових елементів та приладів для виконання фізичних елементів.

Заборонено: будівництво, облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруківки, асфальту або бетону, здійснення торгівлі та надання послуг.

Зона інтелектуальних ігор формально існувала на території Центрального парку віддавна. Під неї були відведені ділянки вздовж бічних алей поблизу головного входу. Проте фактично вони не діяли ані в класичному розумінні, ані в більш осучасненому вигляді. Водночас, існує потреба забезпечити цікавий, активний та розвиваючий відпочинок для дітей від 8-10 років, яких вже не цікавить проведення часу на дитячих майданчиках.

Територією, на якій можна розвивати напрямок інтелектуальних ігор є місце навколо Ротонди. Це забезпечить просте орієнтування у просторі, а наявність поряд зоопарку підсилить відвідуваність та зацікавлення дітей та молоді.

Задум передбачає, з одного боку, створення умов для настільних та інтерактивних ігор, у тому числі турнірів із них. З іншого боку, перспективним є розвиток напрямку «наукових експериментів» – встановлення об'єктів та інсталяцій, які наочним чином демонструватимуть фізичні, хімічні, біологічні, астрологічні явища. Дані об'єкти повинні гармонійно поєднуватися із територією парку, а також використовувати наявні та нові рослини для зонування та формування, наприклад, лабіринтів тощо. Прототипами для такої зони може бути Сад експериментів ім. Станіслава Лема (OgródDoświadczeńim. St. Lema). Парк фізичних дослідів в Огородзенці (ParkDoświadczeńFizycznych w Ogrodzieńcu), лабіринти у парку палацу Бельведер у Відні. Водночас варто визначитися зі специфікою парку у Луцьку, зосереджуючись, наприклад, на механіці, екології чи астрології. Для облаштування парку варто звернутися за консультаціями та практичними порадами до адміністраторів найуспішніших таких територій у Польщі.

2.2. Мистецька територія

Функції: організація культурного дозвілля, місце спілкування та співпраці митців, проведення мистецьких заходів, встановлення скульптур, об'єктів ленд-арту.

Площа:

Територію під мистецький сектор планується виділити вперше. Проте саме пропонований фрагмент парку історично наповнений мистецькою енергетикою. Колись тут була галерея скульптур героїв Лісової пісні та літній театр. Цій енергетиці потрібно дати поштовх, спрямувати її в потрібне русло. Пропонований сектор парку знаходиться поблизу Ротонди. Ця обставина значно підсилить можливості для проведення культурно-мистецьких заходів.

Наповнення парку мистецтвом процес тривалий і малопередбачуваний. Першочергово планується відновити Літній театр та створити «Мистецьку алею Голованя». Діяльність у рамках цієї зони повинен організовувати культурний менеджер, що утримуватиме контакти із громадськими організаціями, мистецькими об'єднаннями, організаторами заходів для підтримки ініціатив, планування графіку роботи та просування заходів, що відбуватимуться на цьому майданчику.

2.3. Сектор атракціонів

Функції: розваги, дозвілля

Площа:

Загалом інфраструктура даної зони досить зношена та потребує оновлення. Атракціонний парк застарілий технічно і морально. Зараз тут знаходиться 17 атракціонів, 5 місць (фундаментів) на місці колишніх атракціонів, трансформаторна підстанція, дві каси, громадський туалет (потребує реконструкції та комунікацій), майстерня по ремонту атракціонів, тимчасова споруда (7D-кінотеатр).

Пропонується відійти від класичної форми «парк атракціонів» та перетворити існуючу територію на зону концентрації розваг на відкритому просторі. Трансформувати її у

своєрідний «Діснейленд». Для реалізації цього завдання потрібно обмежити розміщення об'єктів типу «атракціони» у інших частинах парку та в інших парках міста. Існуюча територія має потенціал для розвитку, потрібно його максимально використати. Окрім атракціонів, варто використовувати інші методи розваг, залучивши до організації дозвілля аніматорів, майстрів, вуличних акробатів тощо. Для реалізації поставлених завдань пропонується залучити приватного інвестора. Для того, щоб інвестор мав гарантії довготривалої співпраці потрібно відвести земельну ділянку і віддати право довгострокової оренди через аукціон.

2.4. Ристалище (фестивальна територія)

Функції: культурно-розважальна, історична, підвищення туристичної привабливості, зв'язок зі старим містом

Площа:

Рекомендовано: прорідження території (видалення хворих, перестиглих дерев), косіння та розчистка, підсипка ґрунту, підсіювання трави, облаштування доріжок та площадок з використанням дерева, або м'якої підсипки (дрібного щебеню або відсіву), використання дерева для будівництва споруд, проведення заходів.

Заборонено: облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруківки, асфальту або бетону, здійснення торгівлі та надання послуг.

На сьогодні територія між заказником «Пташиний гай» та Луцьким замком не достатньо обжита. Враховуючи наявність поляни, найчастіше вона використовувалась як спортивна площадка. Інколи – як зона для пікніків. Головним візуальним акцентом на цій території є Луцький замок, тому в основу розвитку цієї частини парку варто закласти історико-реконструкторський аспект.

Пропонується використати вказаний фрагмент території Центрального парку імені Лесі Українки для створення «Ристалища». В історичному контексті ристалище — це майданчик для гімнастичних, кінних та інших змагань, лицарських турнірів, а також самі змагання. Створення такого об'єкту дозволить розширити та об'єднати дві туристично-відпочинкові зони, адже після оглядової екскурсії старим містом турист матиме можливість потрапити на видовищне дійство, або ж відпочити в парковій зоні.

У добу Середньовіччя у Луцьку, як і в інших містах тогочасної Європи, часто відбувались лицарські турніри. Ще донедавна у Луцьку існували лицарські клуби, де молоді люди займалися історичною реконструкцією героїчних часів, загартовували свої тіла і душі, проводили лицарські турніри, які були невід'ємною частиною таких фестивалів як «Меч Луцького замку», «Стародавній Луцьк «Епоха доблесті», «Ніч у Луцькому замку».

Територія ристалища має виконуватись за індивідуальним проектом, враховуючи функціональне призначення, безпеку та стилістику території. Об'єкт має передбачати відповідні огороження, трибуни для глядачів, місця для торгівлі, частування стравами, ремісничими майстернями, інфраструктуру. Дану функціональну зону варто відділити від приватних житлових будинків дерев'яним парканом (бажано зі звукоізолюючими елементами).

Дана територія разом із ристалищем може слугувати не лише місцем для лицарських турнірів, але й бути майданчиком для проведення міських фестивалів, спортивних змагань та ін.

3. Спортивна зона (культурно-оздоровча зона)

3.1. Спортивне ядро.

Функції: спорт та рекреація, відпочинок, заохочення до здорового способу життя

Площа:

Рекомендовано: будівництво стаціонарних споруд для обслуговування території (санвузол, душові, роздягальні, складські приміщення, адмінбудівля та заклад харчування), використання сучасних матеріалів при створення доріжок чи майданчиків, збереження дерев та підсадка нових.

Заборонено: встановлення тимчасових споруд для здійснення торгівлі

На даний час Центральний парк є потенційно привабливим для розвитку спорту. Проте умови для занять на території парку не створені. Чисте повітря, велика площа та розташування в центральній частині міста вже приваблюють аматорів та професіоналів різних видів спорту. Створення комфортних та безпечних умов для фізичної активності, а також просування активного способу життя повинні бути враховані у розвитку парку. Таким чином парк може фактично стати територією оздоровлення та відновлення сил мешканців Луцька. Головним спортивним сектором парку пропонується зробити територію колишнього іподрому. На цьому місці колись вже функціонував спортивний стадіон.

У вказаному місці буде сформовано комплекс майданчиків для ігрових, командних та індивідуальних занять фізичною культурою. В основі – футбольне поле.

3.2. Спартак

Функції: спорт та рекреація, відпочинок, заохочення до здорового способу життя

Площа:

Рекомендовано: прорідження території (видалення хворих, перестиглих дерев), косіння та розчистка, підсіювання трави, облаштування доріжок та площадок з використанням м'якої підсипки (дрібного щебеню або відсіву), встановлення вуличних тренажерів, спортивних майданчиків, площадок для ігрових видів спорту.

Заборонено: будівництво, облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруківки, асфальту або бетону, здійснення торгівлі та надання послуг.

На території парку однією із небагатьох споруд є спортивний комплекс «Спартак». Разом із спортивною інфраструктурою навколо об'єкту вже зараз функціонує свого роду спортивна територія. Головною особливістю її є те, що вона знаходиться за дамбою, а значить у найбільш сильні паводки може затоплюватись.

Враховуючи існуючу структуру даної території доцільним є створення або відновлення силових тренажерів, майданчиків для пляжних видів спорту. Пропонується також розширити спортивну зону і створити dirt-park та pump-track для молодих і дорослих велосипедистів. Також вказаний сектор стане непоганою стартовою площадкою для легкоатлетичного маршруту.

3.3. Сектор паркових розваг

Функції: спорт та рекреація, відпочинок, заохочення до здорового способу життя

Площа:

Рекомендовано: прорідження території (видалення хворих, перестиглих дерев), косіння та розчистка, підсіювання трави, облаштування доріжок та площадок з використанням дерева, або м'якої підсипки (дрібного щебеню або відсіву), торгівля, розважальні послуги.

Заборонено: будівництво, облаштування об'єктів благоустрою з використанням бруківки, асфальту або бетону.

Більша частина сектору розваг вже сформована. В неї пропонується включити Стежину здоров'я та Автодром. Також пропонується розширити таку територію на схід від Автодрому для створення площадки для пейнтболу та мінігольфю.

Значний попит на активні розваги та потреба зберегти максимально природні ландшафти у парку спонукають для розвитку розваг, які вписуються існуючий парковий ландшафт і не потребують будівництва, чи особливих споруд. Таким чином ми збільшимо асортимент послуг в парку і збережемо цілісність зеленої зони.

4. Дитяча зона

4.1. Дитяче містечко

Функції: розваги та відпочинок сімей та дітей дошкільного та молодшого шкільного віку

Площа:

Збудоване кілька десятків тому Дитяче містечко в парку стало звичним місцем для відпочинку наймолодших відвідувачів. Споруди містечка знаходяться в належному стані, підтримуються та доглядаються. Встановлюються додаткові розваги для дітей.

Розвиток даної території може передбачати її розширення. В цьому місці пропонується створити комплекс дитячих паркових розваг, які впишуться у природний ландшафт. Це може бути рослинний лабіринт, смуга перешкод тощо. В частині вже існуючого дитячого містечка доцільно проводити реконструкцію споруд з урахуванням сформованої стилістики. Територія має бути доступною для маломобільних груп населення. Серед розваг доцільно передбачити майданчик для дітей з обмеженими фізичними можливостями.

5. Зоопарк

Функції: екологічна, освітня, дитяча, відпочинкова, дослідницька

Площа:

Зоопарк зараз є найбільш доглянутою, облаштованою та комфортною для перебування територією. Проте, крім поточних питань утримання тварин та добудови невеликих вольєрів, парк залишає ще й стратегічні перспективи для розвитку даного об'єкту. Одна із перспектив – реконструкція адмінбудівлі з розширенням площі під створення екологічного центру, класів для тренінгів, дослідницьких лабораторій, адміністративних приміщень тощо. Також пропонується територію поблизу вулиці Глушець віддати для створення додаткових вольєрів для великих тварин (оленів наприклад).

6. Прибережна зона

Функції: пляж, відпочинок біля води

Площа:

Вказана територія має бути багатофункціональною. Об'єднуючим фактором для неї є наявність води. Важливість такої території обумовлена тим, що місто недостатньо використовує близькість до водойми. Загалом територія збереже свій вигляд, але потрібно докласти великих зусиль, щоб довести це до нормального вигляду.

7. Зона пікніків

Функції: кулінарний відпочинок, сімейних відпочинків, організація заходів

Площа:

Традиція приготування страв на вогні формує значний попит на місця для пікніків. Центральний парк не повинен бути виключенням. Пропонується досить віддалене місце для реалізації даної функції, що дозволить уникнути дискомфорту від диму. В той же час місце знаходиться близько води та серед дерев, що робить його особливо привабливим. Враховуючи те, що територія для пікніків знаходиться за дамбою і може підтоплюватись рекомендується підсипати територію ґрунтом або піском. Для розпалювання вогнища обов'язково мають бути встановлені спеціальні мангали. Під час створення мають юти дотримані всі протипожежні вимоги.

8. Садово-городня зона

Функції: естетична, презентаційна, освітня, рекреаційна

Площа:

Практика створення садово-городніх зон є досить поширеним явищем в світі. Такі території поєднують в собі відпочинкову та рекреаційну функцію з підприємницькою діяльністю. Структура, яка займається вирощування декоративних видів рослин використовує частину парку для створення експозиції з місцями для відпочинку. Разом із тим він створює і торгові площі для здійснення комерційної діяльності. Така ідея вже розглядалася в контексті розвитку парку, але для функціонування такого місця потрібна споруда (для утримання певних сортів рослин в зимовий час), а споруд у парку, які б відповідали вимогам немає.

Вибір вказаного у даному документі місця обумовлений близькістю базару. Ця обставина створює дуже реальну передумову для створення на території базару споруди, яка поєднуватиме функцію торгового місця та виставкового майданчика. Важливо, щоб при формування концепції розвитку Центрального ринку ця обставина була врахована.

З метою уникнення експансії даної території рослинами для продажу, пропонується надавати в оренду дану ділянку тільки після затвердженого проекту, який обов'язково має передбачати місця для відпочинку, експозиції цікавих рослин та інформаційні елементи.

Об'єкти парку

1. Ротонда

Ротонда має зберегти своє первинне функціональне призначення – літня сцена. Пропонується розширити спектр послуг через залучення в роботу ресторанного закладу. Обов'язковою умовою має стати можливість безкоштовного проведення заходів виконавчими органами Луцької міської ради. Станом другу половину 2016-го року приміщення Ротонди здано в довготривалу оренду приватному підприємцю. Проводяться ремонтні роботи, відкриття оновленого закладу відбудеться на початку сезону 2017-го року. В рішеннях сесії та виконкому передбачено обов'язковість функції літньої сцени та можливість безкоштовного доступу для проведення заходів.

2. Адміністративно-господарське приміщення (поблизу атракціонів)

Пропозиція: на базі напівзруйнованого приміщення створити поліфункціональну споруду, яка буде поєднувати як господарські та адміністративні функції, так і розважальні. Така споруда дозволить забезпечити великий спектр потреб і не буде необхідності створювати додаткові споруди в парку. Передбачити в будівлі: господарські приміщення, заклад харчування, навчальний клас, приміщення для охорони, приміщення адміністрації парку, приміщення для адміністрації атракціонів та накриття двору.

Заходи.

3. Колишній ресторан «Черемшина» (Літо)

Перспектива відновлення функціонування ресторану Черемшина нереальна, оскільки від колишнього закладу нічого не залишилось (крім колон та накриття старого літнього майданчика). Крім того, юридичні аспекти купівлі-продажу цієї споруди не дозволяють на даний час ні відновлювати ні продавати ні передати у комунальну власність дану споруду. Пропозиція залишити колони як паркову скульптуру. Привести їх до пристойного вигляду, провести благоустрій території навколо.

4. Альтанка

В рамках Концепції пропонується розширити та створити тематичне відпочинкове місце. Обов'язковою умовою є збереження головної функції – місця відпочинку (реконструйована альтанка, лавки, освітлення). Додатково, в одному архітектурному комплексі, можуть бути реалізовані архітектурні об'єкти, скульптури тощо.

5. Памятник Лесі Українці + фонтан

Пропонується зберегти місце, де вшановується пам'ять видатної людини нашого краю Лесі Українки. Для перспективної реконструкції, враховуючи розташування об'єкту на території мистецької зони, пропонується залучити художників та митців на умовах конкурсу.

6. Літній театр.

Близько 15 років тому вже було остаточно зруйноване місце на території пропонованої мистецької зони, яке виконувало функцію літнього театру. Тут були встановлені лавки, імпрровізована сцена. Пропонується відновити даний об'єкт, але з більш сучасними та потрібними функціями.

7. Мистецька алея Миколи Голованя

Мистецька алея Голованя – це об'єкт, який вже ожив і вже має високу художню цінність, оскільки на ньому розташовані скульптури згаданого автора, почесного

громадянина Луцька, створені ним 40 років тому. Ідея алеї в тому, щоб перетворити її на свого роду галерею від відкритим небом, де (крім постійних та тимчасових експозицій) можна проводити різноманітні заходи, виставки, пленери, презентації тощо.

Довжина алеї – 215 метрів, ширина – 6 метрів. Це найширша алея в парку (після Центральної).

8. Човникова станція

Якщо говорити про меліоративні канали, як «фішку» парку, потрібно створити місце доступу до води з можливістю спускати на воду плавзасоби. Вибір місця обумовлений близькістю до вже існуючої споруди (щоб не псувати природну структуру іншої частини парку), а також тим, що саме в цій частині парку знаходиться найдовша гілка меліоративного каналу, яка не переривається парковими алеями.

9. Легкоатлетичні маршрути

Парк – це одне з улюблених місць для легкоатлетичних чи оздоровчих пробіжок. Зараз спортсмени використовують алеї парку, але покриття доріжок не є комфортним для бігу. Крім того, велика кількість бігунів часто пересікається з пішоходами, створюючи незручність під час переміщення. Пропонується створити додаткові об'єкти, призначені для бігу, щоб створити додаткові умови та місця концентрації спортсменів на території ландшафтних зон. Один такий маршрут пропонується створити за дамбою включно з дамбою (початок біля спорткомплексу спартак) – 1,5 км. Другий маршрут – у ландшафтному секторі №7 – 1 км. Перший пропонується виконати із натуральних матеріалів (пісок, відсів), а другий – із сучасного поліуретану.

10. Будка (біля в'їзду у парк)

Першочергова функція «будки» - регулювання руху автотранспорту на території парку. Біля будки раніше був встановлений шлагбаум. Оскільки пропонована в Концепції модель організації дорожнього руху не передбачає наявності шлагбаумів чи обслуговуючого персоналу, пропонується змінити функціональне призначення будки і створити там інформаційний пункт. Роботи по його відновленню мають відбуватись разом із реконструкцією даного входу/в'їзду у парк.

11. Сцена (біля центрального входу)

Демонтувати після введення в експлуатацію реконструйованої Ротонди.

1. Організація дорожнього руху, доступність

Стратегією пропонується **заборонити рух автомобільного транспорту** всією територією парку. Виключенням може бути лише транспорт, який обслуговує об'єкти парку, а також транспорт екстрених служб. При цьому заїзди будуть здійснюватись у встановлені години. Такий механізм має бути передбачений окремим рішенням виконкому.

З метою забезпечення безпеки та зручності відвідувачів парку пропонується облаштувати **5 додаткових пішохідних переходів** біля входів у парк через вулицю Глушець.

З метою збереження чистоти повітря на території парку та збереження естетичної складової його функціонування пропонується створити **три паркувальні майданчики** вздовж вулиці Глушець (додаток №2). Місця для паркування не повинні перешкоджати потокові пішоходів та велосипедистів, а також візуально забруднювати пейзаж. Загалом планується облаштувати близько **400 місць для паркування**.

На всій території парку пріоритет руху буде за пішоходами. Для зручності та безпеки, а також для розділення потоків пішоходів і велосипедистів пропонується створити **пішохідно-велосипедний маршрут**, який сполучатиме вулицю Глушець через в'їзну алею, алею вздовж дамби до вулиці Замкової (вхід №1). Також пропонується під час реконструкції тротуару на вулиці Глушець передбачити двосторонню велосипедну доріжку.

Дамба – один із елементів інфраструктури також потребує реконструкції. Рекомендуємо розчистити/прорідити дамбу, підсадити там відповідні дерева та траву,

підсипати доріжку дрібним щебенем чи відсівом, зробити три заїзди/заходи для людей з обмеженими фізичними можливостями та відремонтувати сходи (спартак, пляж, центральна алея).

Місця входу (в'їзду) в парк

Центральний вхід, початок Центральної алеї є територією, яка найбільш завантажена відвідувачами. Пропонується максимально звільнити територію від споруд та об'єктів, залишити тільки літнє кафе та елементи благоустрою (лавки, смітники). В такому випадку вхідна площа може використовуватись для проведення заходів під час свят та вихідних.

Заборонено: паркування та проїзд автотранспорту, тимчасова торгівля (окрім масових заходів, які передбачають торгівлю), додаткове будівництво чи встановлення споруд.

Рекомендується: встановити безкоштовний доступ до wi-fi, встановлення місць для відпочинку, демонтаж сцени, освітлення всієї території.

Для забезпечення якісного обслуговування паркової території пропонується зробити три місця, технічно обладнаних для в'їзду в парк автотранспортом («2», «5», «8» на схемі в додатку №2). Два з них (5 та 8) функціонують зараз і обладнані засобами обмеження руху, а ще один планується створити додатково. 2-й (проектований) – для обслуговування Ристалища, автодрому та об'єктів торгівлі «Пташиний гай». 8-й – для обслуговування Зоопарку, Ротонди, спорткомплексу Спартак та атракціонів. 5-й – для обслуговування дитячого містечка та Бригантини.

З метою розвантаження Центрального входу в парк пропонується обладнати 2-й та 8-й в'їзди площадками для відпочинку з відповідними об'єктами благоустрою. Кожен в'їзд має бути обладнаний відповідними інформаційними та дорожніми знаками чи вказівниками, а також має бути доступний для маломобільних груп населення.

Для додаткової зручності відвідувачів пропонується обладнати додаткові та існуючі входи в парк (додаток №2). Кожен із них має бути обладнаний пандусами та інформаційними вказівниками.

2. Функціонування меліоративних каналів

Для функціонування меліоративної системи потрібно відновити циркуляцію води в основних каналах парку. Це дозволить підтримати належний рівень ґрунтових вод та підтримувати екологічний стан водойм в належному санітарному стані. Тільки у цьому випадку парк може перспективи для розвитку. Крім того, належне функціонування паркових каналів дозволить створити додаткові атракції та розваги для відвідувачів парку.

3. Каналізація та водопостачання

З метою належного функціонування споруд та об'єктів парку є потреба у забезпеченні їх комунікаціями. Існуюча мережа каналізації та водопостачання настільки зношена, що перспективи у її відновленні не раціональні. Крім того, головна гілка водозабезпечення проходить під центральною алеєю, тому роботи з її відновлення будуть невиправдано дорогими.

З огляду на це пропонується створити нові маршрути забезпечення парку водою та доступом до каналізації.

Головне кільце **водопостачання** планується розпочати від Старого ринку, за дамбою і до вулиці Глушець на місці будівництва Спортивного ядра. До цієї гілки водопостачання планується підключити: санвузол біля Ристалища, санвузол біля Дитячого містечка, санвузол на пляжі, санвузол біля атракціонів, господарсько-адміністративне приміщення, спорткомплекс Спартак, Зоопарк, санвузол та заклад харчування на Спортивному ядрі та Ротонду (схема у додатку №2).

Для забезпечення доступу до каналізаційної мережі пропонується створити три гілки. Одна буде приєднана до магістральної гілки на вулиці Глушець (біля Спортивного ядра) і буде протягнена вздовж зоопарку, за дамбою до міського пляжу. Точками підключення будуть: санвузол на пляжі, санвузол та адмінбудівля біля атракціонів, Спартак, атракціони, санвузол та заклад харчування на Спортивному ядрі, ротонда.

Ще дві гілки каналізаційної мережі обслуговуватимуть відповідно санвузол біля Дитячого містечка та санвузол біля Ристалища.

4. Електрифікація та освітлення парку

Зараз освітлена лише Центральна алея парку. В перспективі вся території парку, включно з ландшафтними територіями, маю бути освітлена. В першу чергу освітлюватись мають головні магістральні алеї парку, пізніше – зони. Світлення має відбуватись виключно із застосування LED-світильників. Також потребує повного оновлення система електропостачання. Зараз в парку є багато приватних ліній, які самі собі проклали підприємці. Має бути розроблений єдиний проект електрифікації парку, який передбачатиме мережу освітлення, підключення підприємців та об'єктів, точки доступу для заходів. Система має забезпечувати необхідні потужності. Точки доступу до електромережі потрібні в місцях, де (згідно функціонального зонування) дозволено проводити масові заходи (центральный вхід в парк, ристалище, мистецька зона, зона паркових розваг тощо).

Перелік пріоритетних маршрутів для освітлення знаходиться в додатку.

5. Елементи благоустрою

Крім доріг та освітлення, благоустрій території парку включає наявність таких елементів благоустрою як: лавки, смітники, вказівники, інформаційні стенди, реклама світильники. Зараз прослідковується певний хаос у стилістиці вищезгаданих об'єктів. Найефективнішим рішенням буде розробка комплексної схеми розміщення елементів благоустрою з їх дизайном. Стилiстика елементів благоустрою має зберігатись на всій території парку, за виключенням архітектурних об'єктів, які розроблятимуться за окремими креативними проектами (ристалище, атракціони, зоопарк). Дизайн елементів благоустрою пропонується отримати завдяки відкритому конкурсу. Схему розроблятимуть спеціалісти. Головною умовою для дизайну смітників, має бути можливість для роздільного збору сміття.

6. Безпека

Основні елементи безпеки: освітлення території, камери відеоспостереження, підключені до системи «Безпечне місто», піший та велосипедний поліцейський патруль, приватна охорона закладів, які здійснюють свою господарську діяльність в парку.

**Фази реалізації концепції
(пріоритетні завдання)**

2017 / Зони

Реконструкція I-II секторів ландшафтної зони, відновлення роботи каналів, створення зони для виходу собак, реконструкція Альтанки зі створенням місця для відпочинку

2017 / Інфраструктура

Будівництво парковки №1 з тротуаром та велодоріжкою, створення місця для в'їзду в парк зі сторони вулиці Замкової, будівництво частини доріжки на дамбі (від Замку до Центральної алеї), ремонт сходинок через дамбу біля Центральної алеї

2018 / зони

Реконструкція прибережної зони, будівництво огорожі для Ристалища, будівництво огорожі для зони перспективного розширення зоопарку, перша черга будівництва Спортивного ядра

2018 / інфраструктура

Будівництво 2-ї ділянки доріжки на дамбі (від Центральної алеї до СК «Спартак»), прокладання комунікацій (вода та каналізація),

2019 / зони

Будівництво Ристалища, оновлення роботи атракціонів, завершення будівництва Спортивного ядра

2019 / інфраструктура

Будівництво 3-ї ділянки доріжки на дамбі (від Спартака до вул. Глушець)

Додаток 1. План зонування території (схема)

Додаток 2. Інфраструктура та комунікації (схема)

Додаток 3. Таблиця дій (графік виконання)

Додаток 4. Зони та сектори парку (таблиця)

Додаток 5. Дорожньо-транспортна інфраструктура (таблиця)

Додаток 6. Доступність (таблиця)